

Meie Aeg

N° 2 1938

Ideaalid

Mis on hea ja mis on halb? See on suur küsimus. Seda ei saagi ühe sõnaga ära öelda. Vaid seda tuleb tunnetada.

Mitmesugune on arusaamine heast. Ühed peavad heaks seda, mis on enesele hea, teised peavad heaks seda, mis on teistele hea. Ühed võtavad mõõdupuuks enese, teised kaasinimesed.

Mida keegi heaks peab, millist elu ja olukorda keegi soovib, see on tema ideaal. See on eluplaan, mille teostamisele ta on asunud. On kaks soovide lähtepunkti, seega on ka kahe- või mitmesugused ideaalid.

Madalamad ideaalid piirduvad ainult asjaomase isiku oma huvidega. Need ideaalid on kitsapiirilised. Inimene soovib võimalikult kõike ainult enesele. Selles on püüd ennast kõiksusest eraldada, koguelust lahutada, see tähendab ter- vikut killustada, kõiksuse tahet mitte täita.

Madalamad ideaalid on maailmkonna eesmärgist kõrvalekaldumine. Siin ei austata piire ega norme, mis ühtlustaksid korda. Siin põlatakse kõike, mis inimest kohustab. Sest kui inimene tahab ainult enesele, siis ta peab kõigist suhetest lahti ütleva. See on madalamate ideaalide iseloomustav joon.

Inimestele nagu tundub väga palju vaja olevat. Soovitakse head elu, palju lõbu. Nii mõn- dagi on võimalik saada raha ja vara eest. Nii on inimeste ideaalid — vähe tööd, palju raha, palju lõbu. Ja kui seda kangesti soovitakse, siis minnakse mööda seadusepärasusest, — sel- lest seadusest, mis ühiskond või loodus ette kirjutab.

Madalamad ideaalid ei arvesta palju teiste inimestega. Ja kõige madalamad ideaalid ei tunne sääraseid mõisteid, nagu õiglus ja ausus, see on üksteise huvide kaitsmise põhimõtteid. Siin inimene oma ideaalide taotledes ei hooli teiste õigustest. Temale on üks õigus sobiv, ja see on jõuõigus. Ta ei alistu neile normidele, mille piirides talitamine ei riiva kellegi õigusi, ei tee kellelegi kahju.

Kui inimene midagi teeb ainult endale, siis ta tarvitab omavoli. Kuigi ta üldsusest lahti püüab, siiski on ta üldsusega seotud. Ja kuigi ta ei tee otseselt teistele kahju, vaid rikub ain- nult oma elu, siiski lõikab ta ikkagi valusalt inim- konna kehha.

Kui vähe on seda sissenägemist, mis õn ini- mese kohus. Ei ole arusaamist kõrgemaist ide- aalidest, ei olda süvenenud sellesse, mis on üld- susele kasulik. Ka suuri teadusi õpitakse ai-

nult iseenele, nimelt et selle töö eest ainelist tasu saada. Alamad ideaalid ei lase ka tead- misi täielikult ära kasutada. Suured teadmised egoistlike ideaalide juures ei aita kõrgemate ide- aalide poole. Ei panna just rõhku sellele, mis on absoluutselt kasulik. Kui õieti talitatakse, siis oleks kõik väga lihtne.

Kuigi õpitakse kõike, siis ei õpita seda, kui- das tuleb ise olla. Siin ei jälgita kõrgemaid ideaale. Neile ei pühendata tähelepanu. Nii suurtegi saavutuste juures ei anta kaalu sellele, mis on õige. Seepärast ei saagi elu paraneda, hoolimata kõigist tehnilistest edusammudest. Mida suuremad saavutused, seda mõjuvam oma- kasupüüd, ja seda pinevam on vastuolu.

Inimene ei ela ükspäinis leivast, vaid tõcst ja õigusest, kõrgematest ideaalidest. See on juba kõrgem mõte, kuidas üksteisega käsikäes väärtusi luua ja elunõudeid rahuldada, kuidas korda ühtlustada. Siin vaim avastab seadused ja valib kõige õigema, ühtlasi vaim ei arvesta kahju loobuda ebaõigest.

Madalamad ideaalid seovad inimest maise- ga, sellega mis ei ole täielik, ja jõududega, mis ei ole iseenesest tasakaalus. Kuna inimene oma vaimuga ei asu neid korrastama, siis nad oman- davad veelgi laostatuna seisukorra.

Kõigepealt inimene ise, tema vajab oma sees- mise korrastamist.

Kristlusest ei taheta teada, sest see ja- gab kõrgemaid ideaale, ta näitab, kuidas ini- mesel tuleks elada. Ei taheta lasta endale ette kirjutada, vaid soovitakse vaba voli. Kristlust põlatakse, et ta armuelu alal liig karmilt ja kitsarinnaliselt piirab, takistades seega palju „rõõmuvõimalusi“. Need on Nietzsche õpilased, kes nõuavad sugulise armastuse vabadust ja moraalikäskudest vabanemist, et moodne ini- mene tohtivat tegutseda vabalt ja iseseisvalt. See on filosoofia madalatest ideaalidest.

Kirele vaba voli andmine ei edenda sugugi rõõmu, vaid annab vaimse mina meelelise mina meeleva, ohverdab vaimse olemuse kõige ma- dalamale lihameelsusele. Just siin on ainulikut vajalikud kristluse suured käsud ja kõrged ide- aalid ning usulis-kõlbelised tõukejõud. Ainult nende mõjude ja jõudude läbi võib valitseda ja ohjeldada sugutungis avalduvat loodusjõudu, et ta ei teeks määratut kahju, vaid tooks õnnistust. Kui need vabaduseihkajad heidavad kristlusele ette, et ta surmab loomulikud tungid ja laseb vaesustuda rõõmust, siis olgu neile vastatud:

kristlus ei surma loomulikke tunge, vaid korraldab, puhastab ja ülendab neid; teie aga surmate tahte, kõrgema vaimse isiksuse ja lämmatate ta lihas.

Enesevalitsemist tuleb nõuda ja enesele selgeks teha. Mõtlemata on nõuda piiramatut vabadust. Ruskin ütleb: „Targad seadused ja mõistlik sund pole mitte köidikuiks õilsale rahvale, vaid on otsekui soomusrüü, mis annab tugevust ja kaitseb, olgugi et ta tihti ka pigistab. Ja see sunduse vajadus on inimkonnale niisama austamisväärne kui töö. Ükski inimene, nii suur ja võimas kui ta ka oleks, ükski pole iialgi olnud nii vaba kui kala. Alati on midagi, mida ta peab tegema või tegemata jätma, kuna aga kala tohib teha, mida tahab... Ja läbi kõigi aegade on kahest abstraktsest asjast — vabadus ja keeldumus — keeldumus aulisem... Rõhutan veel kord, et keeldumus on see, mis iseloomustab kõrgemaid olendeid ja õilistab madalmaid; kõigi elusolendite võim ja kuulsus põhjeneb nende sõnakuulelikkusel, mitte nende vabadusel, alates peaingli teenimisest putuka tegevuseni, planeetide gravidatsioonist tolmutera hõljumiseni. Päikesel pole vabadust, kuivanud lehel on seda küll; põrmul, millest oled loodud, pole vabadust, tema vabadus saabub alles ihu kõdunemisega.“

Vabameelsed ülistavad rõõmu ja lõbu. Mis aga on selle tulemus? Kas oleme rõõmurikkal või rõõmuvaesel ajal? See on küll liigne optimist, kes julgeks esimest väita. Rõõmutu olek kuni troostituseni on otse meieaja tundemärk. Oleks kerge moodsast kirjandusest koostada pikki nutulaule, terveid leinakoore ja kaebusümfooniaid. Need rohked lõbud ja lõbutsemisvahendid on tõenduseks sellele, et inimkonnal on rõõmust suur puudus. Osalt nüristunud, osalt haiglaselt erutatud närvisüsteem vajab rafineeritumaid naudinguid. Osalt alkohol ja osalt rõvedus on selle „rõõmu“ keskkohaks.

Tõeline rõõm on see, mis voolab puhtast allikast ega ole paljas meeltenauding, vaid hinge-rõõm. Rõõm on rahu ja hardus.

Madalamad ideaalid, nagu öeldud, ei taotle korda välis- ega siseelus. Ja seda selle eesmärgiga, et saada lõbu. Soovitakse lõbu selle arvel, mis ei sobi korralikku ellu.

Suurem osa romaane ei taotlegi muud kui mingit erutust, mis vaevalt on kõrgem kui jutustus mõnest kuriteost või hukkamisest. Materjaalsed ja hingeelulised ebatõenäolikkused on siin reeglilik. Säärane kirjandus ärritab samuti nagu alkohol.

Ideaalse, see on täiusliku asemel harrastatakse nõndanimetatud reaalsel. Aga äärmiselt ebaterve ja paheline on see reaalsus, mis avaldub tegelikus elus ja ka kunstis. Elu sügavad kurb-

mängud tekivad sellest. Sest selle tõukel nõrk tahe sulgeb enda isekaisse ja madalaisse mõtte- ja tundeharjumustesse.

Kõigil aegadel suurteks mõteteks on nimetatud neid, mis kaaluvad, milline on elu ja kuidas ta peaks öieti olema. Soovida elu tingimata õilsana, need on vaimsed huvid, kõrgemad ideaalid. Vaim avastab põhjused ja seadused ning valib kõige õigema. Vaimsete ideaalide teostamine on käimine täiuse kõrgeil teedel.

Teadused näitavad meile igal pool suurepäraseid seadusi. Kõigest on näha suurust ja ilu. Õige haridus paneb kõige igapäevasesmates asjades nägema ülemaailmaliste seaduste mängu. Teadmisest üksi ei aita, vaid tuleb tunda. Tuleb alati hoida püsti tundeleek tõelise püsiva loomingu teel. Nii saab elada kõrget usundlikku elu, sest kõrgeim usundlik elu on kõiksuse, maailmkonna sügav tajumine.

Kõrgemad ideaalid tulenevad sügavast järelemõtlemisest. Seepärast osakem anda õige tähtsus vaiksete, kestvate mõtiskluste heategudele, mis üksi lubavad meid saada teadlikuks iseendast, mis üksi lubavad suurvaimudel äratada meis sügavat vastukõla. Kõik hakkab pikkamööda õitsema hinge elus, sest elu on korraldus ja ükski korraldus pole võimalik ilma rahu ja püsivuseta.

See on suur vaimne võit, kui inimene hakkab korda ja ilu armastama. Ta alistub sellega maailmkonna igavese rütmiga. Ta saab kõige lihtsamatestki asjadest palju rohkem osa. Nii ta võib tõelist rõõmu tunda. Loodus perekond, elukutse, töö, usk, arm, jumalakoda, palve, lootus ja armastus kõnelevad kõigis häälis ja kõigis keelis rõõmust ja rõõmustavast. Madalamad ideaalid ja maailma kära aga lasevad sellel kõigel silmist ja kõrvust mööda minna.

Head mõtted ja tunded loovad terve, päikeseküllase sisetunde. Puhtad, kõrged, jaatavad mõtted, jumalamõtted, igavikumõtted, usulised mõtted ja tunded, lootuse, armastuse, usalduse ja halastuse mõtted, palistatud kannatlikkusega ja loobumusega, rikastavad elu.

Kes on avastanud seadusepärase, see on sellest haaratud ja läheb selles edasi. Korra ja tõe tahe võib muutuda väga tugevaks — kõikumatuks ideaaliks. Üks on mustas ja korratus ümbruses; ta ei tea seal midagi soovida, et võiks sedasama keskkonda teisiti asetada, korda panna, et oleks parem ja ilusam. Teine aga ei saagi korratuse sees elada. Seesama on kõlblusega. Siin vaim valib puhta ja kõlvulise.

Vaimsed ideaalid teevad tegemist ideelise maailmaga. Idealist on eelkõige altruist, see tähendab teiste eest hoolitseja. Kõige seadusepärasuse ära tunnud, tal ei ole kahju loobuda sellest, mida teised nii väga ihaldavad.

H. P.

Lõhestatud maailm

Eelmises numbris artikli »Rahvaste saatus« järg.

Rooma võim tundus murdmatuna. Kuid ennustuses oli, et kaju raudosale järgnevad savi ja raua segust jalapöiad kümne varvaga. (Taan. 2, 41.) Samuti näeb Taaniel hirmsa elaja kümme sarve. (Taan. 7, 7.) Need kaks kujutust tähendavad riike, kes tõusevad Rooma riigi asemel tema langusel. Nende aega nimetatakse piiblis „lõhestatud kuningriigiks“.

Vägev Room ei langenud mõne teise suurriigi läbi, vaid metsikud rahvad rahvaste rändamise ajal põhjast ja kirdest tungisid tema peale ja lõpetasid tema iseseisvuse. Rooma riik nõrgenes sisemiselt parteitülide, luksusliku ja priiskava elu, orjapidamise, ülemuse ahnuse ja paljudest rahvustest koosneva elanikkonna eluliste huvide erinevuse tõttu sedavõrd, et ta kaotas ka välise jõu ega jõudnud vastu panna germani tõugu rahvastele, kes hakkasid teda ründama neljanda sajandi teisel poolel. Lääne Rooma riik lõpetati aastal 476. Tema pinnale asuvaid vallutajaid rahvaid oli nagu kujul varbaid ja elaja peas sarvi — arvult kümme. Ajaloolane Makiavelli nimetab neid järgnevalt: longobardid, frangid, burgundid, idagootlased, läänegootlased, vandaalid, heruulid, suevid, hunnid ja anglo-saksid. („Source Book for Bible Students“, l. 551.) Gibbon oma ajaloo samuti mainib neid rahvaid ja ka aega, millal nad tungisid Rooma piiridesse. Neist rahvastest kujunesid hiljem Lääne-Euroopa riigid, kellede arv mõnesuguste vähemate kõikumistega on püsinud kuni Maailmasõjani kümme.

Nende riikide kohta öeldakse ennustuses, et nad on savi ja raua segu, mis tähendab, et „see peab olema üks lõhki löödud kuningriik, aga raua tugevus on seal sees, — teine osa kuningriigist peab olema tugev, teine osa rabe.“ (Taan. 2, 41. 42.) Raud tähendab Rooma ollust, mis ühineb saviga — germaanlastega. Nii see ka sündis. Rooma riigivormid, õigus, seaduseandlus, kultuur, keel ja usk tungis võitjatesse rahvastesse ja leidis nende juures kasutamist. Võitjad sulasid ühte võidetutega.

Nägemuses tähendatakse, et kõikidele pingutustele vaatamata need riigid ei moodusta enam ühist suurt riiki, kuna „nad ei jää üksteise külge, otsekui raud ei anna ennast segada saviga.“ (Taan. 2, 43.) See tähendab: Euroopas ei tule enam aega, kus tekiks üks riik, kes kõik teised riigid ühendaks oma valitsuse alla, või tekiks mingisugusel kujul Euroopa ühendriik. Ajalugu näitab, et kõik katsed ja püü-

ded, mis tehtud 1400 aasta jooksul, on ebaõnnestunud.

Karl Suur, Karl V, Louis XIV, Napoleon ja teised on püüdnud koguda Lääne-Euroopa riike, kui Rooma riigi osasid, ühiseks suurriigiks, kuid kõik need katsed on nurjunud. Ka on tahetud abielusidemete läbi valitsevate suguvõsade vahel riike ühendada, ehk nagu nägemuses öeldakse: „Nad segavad endid inimese seemnega kosides“. Pääegu kõik Euroopa riikide valitsejate perekonnad olid üksteisega sugulussidemetes. Sellele vaatamata on nad üksteisega vaenujalal. Maailmasõda on sellest suurimaks tõenduseks. Pärast sõda Euroopa on veel enam lõhenenud ja killunenud seisukorras.

Viimastel aastatel on agiteeritud Euroopa ühendriikide ideid. Selle liikumise eesotsas seisab energiline ungari krahv Coudenhove-Kalergi; paljud riigimehed toetavad seda liikumist. Leitakse, et Euroopa seisab oma vastastikusel võitluses hukatuskuristiku äärel. Ainuke pääsetee sellest meeletlikust seisukorrast oleks Euroopa ühinemine Pan-Euroopaks. Ka see püüe jääb asjatuks. Ei Rahvasteliit ega vastastikused lepingud aita leida ühist keelt Euroopa riikide vahel; nad on väga lahkuminevate huvidega, vaenujalal ja kaugel tegelikust ühinemistest. Kui täpselt täitub prohvetlik sõna: „Nad ei jää üksteise külge!“

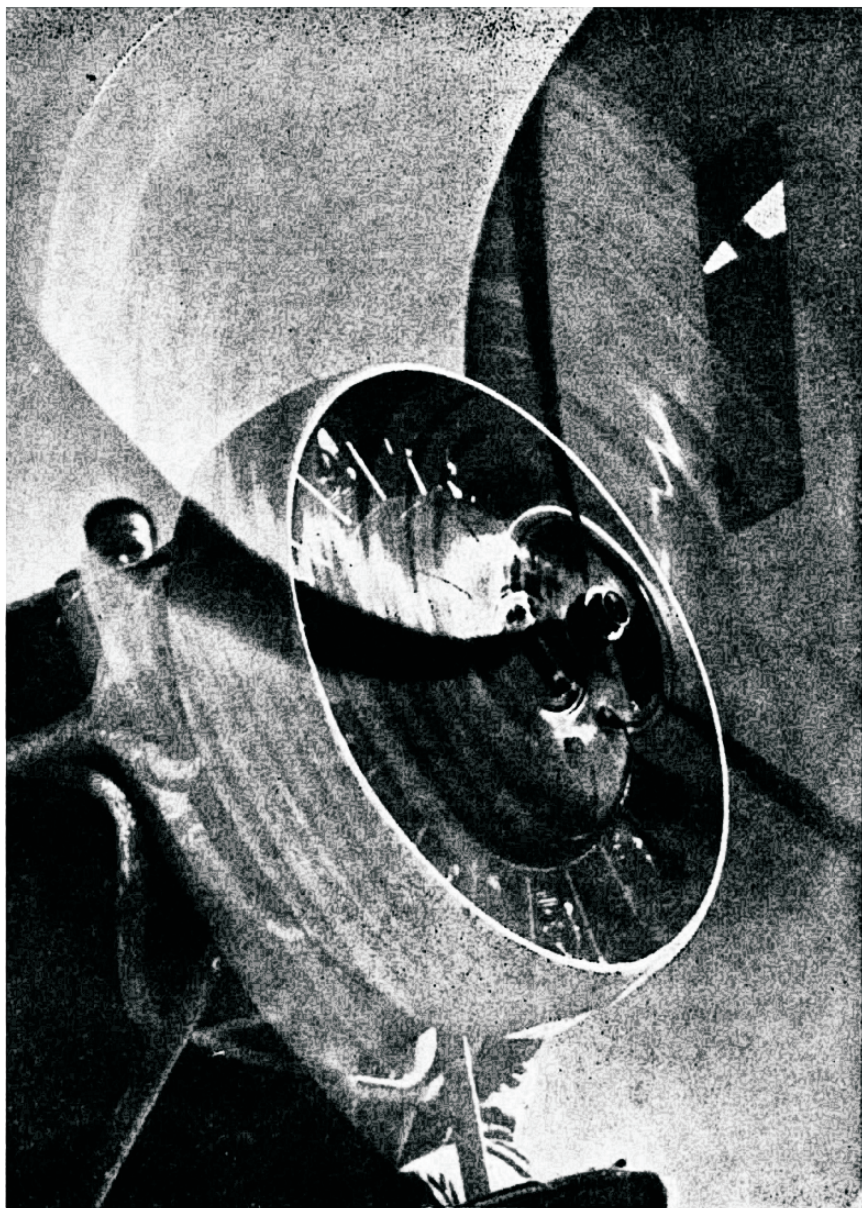
Euroopa ja üldse maailma edaspidine kurb saatus peitub prohveti sõnades „savist“ ja „lõhki löödud“. Savi ei jõua kanda hiigelkaju. Saviga iseloomustab prohvetikuulutus Euroopa nõrkust ja killunemist. Varem või hiljem peab tulema katastroof. Euroopa on alatiste sõdade ja vastastikuse majandusliku võitluse läbi nõrgenenud ja hävinemisel.

Sellega aga veel ei lõpe nägemus. Riikide saatus pole veel tulnud. Tähtsam osa järgneb.

Igavese riigi küsimus.

Maailmariikide kaju tabab kohutav saatus. „Sa nägid, seni kui üks kivi ennast maha laskis, ei mitte kätega, ja lõi kaju tema jalgade peale, mis rauast ja savist olid, ja peksis neid rusuks katki. Siis peksti rusuks ühtlasi raud, savi, vask, hõbe ja kuld, ja said ära nõnda kui põrm suvise peksendi põranda pealt, ja tuul viis neid ära, ja neile ei leitud ühtegi paika; aga kivi, mis kaju maha lõi, sai suureks mäeks ja täitis kõik maailma.“ Taan. 2, 34. 35.

Kivi langedes hävinevad kõik eelmised riigid. Neist ei säili midagi. Mis on see kivi ja mis tä-

„S tehnik võit, millest on suur kasu kui ka kahju...“

hendab selle langemine? Prohvet seletab seda: „Aga nende kuningate päevil võtab taeva Jumal ühe kuningriigi üles ehitada, mis ei pea sama ära rikutud igavesti; ja see kuningriik ei pea mitte teise rahva kätte saama; see peab pihuks lööma ja ära lõpetama kõik kuningriigid, aga ise jääb ta igavesti seisma.“ Taan. 2, 44.

Kivi langemine tähendab Jumala igavese riigi ülesseadmist nähtaval kujul. Kristus on Jumala riigi kehastus ja rajaja. Teda võrreldakse pühakirjas kiviga. (Matt. 21, 42—44.) Siin kivi langemisega ei taheta näidata ainult Kristuse esimest tulemist ja tema evangeeliumi levinemist maailmas, kuna seeläbi pole hävitatud inimlikke riike. Riigid seisavad tänapäevani. Kristuse teisel tulemisel kaotatakse maailma riigid ja ehitatakse üles Jumala riik nähtaval kujul. Issand tuleb kuningate kuningana mõistma kohut maailma peale. Ilm. 19, 11—16; 11. 15—17.

Inimlikud riigid on ehitatud inimeste oma rammuga ja tarkusega, seepärast nad on kaduvad. Kivi aga langeb ülalt „ei mitte kätega“. Kristus tuleb mitte inimeste, vaid oma Isa taht-

mise järele, ja temast määratud ajal. Taan. 7, 14.

Inimlikud riigid on rajatud ülekohtule ja vägivallale; seepärast võrreldakse neid elajatega ja maiste elementidega. Nad moodustavad ainult inimkuju, s. o. sarnanevad oma ehitajatele. Kivi aga langeb ülalt; ta saadetakse Jumalalt. Seepärast on see riik igavene ja täidab kõik maailma. See riik on rajatud õigusele ja armastusele. Tema tulemisel ei jää midagi järele endistest riikidest. Kristuse riik ei segune inimlike korraldustega, sest õigusel pole midagi ühist ülekohtuga. Vana peab täielikult kaduma, et anda maad uuele ja heale.

Kristus kui maailma õige valitseja, on töötanud tulla tagasi, et lõpetada inimestest loodud riigid. „Ja siis peab Inimese Poja täht taeva nähtama, ja siis peab ulguma kõik rahvasugu maa peal ja peavad nägema Inimese Poja tulevat taeva pilvedel suure väe ja auga.“ Matt. 24, 30. Kristuse järelkäijad on õiguseriigi alamad ja pärijad. „Aga kuningriik ja valitsus ja kuningriikide suurus kõige taeva all antakse Kõigekõrgema pühale rahvale; Tema kuningriik on igavene kuningriik, ja kõik valitsused peavad teda teenima ja tema sõna kuulma.“ Taan. 7, 27.

Me elame juba pikemat aega „lõhestatud kuningriigis“. Selgeid tunnuseid on küllalt olemas, mis näitavad, et kivi langemine — Kristuse jälletulemine — on lähedal. Lahku löönud riigid Euroopas on üksteisega vaenujalal ja valmistavad endid ette suuremale ja seega viimsele võitlusele.

Riikide omavahelised tülid, majanduslikud võitlused ja relvadega kokkupõrked panevad juba kuju vabisema; tekivad üha uued praod.

Taanieli nägemused on täpselt tõdenenud 2500 aasta jooksul mineviku sündmuste osas. Suurte maailmariikide saatus on nii tulnud, kui seda nägi prohvet. Ainult väike osa ennustusest on veel täitumata: kivi pole veel langenud. Kristuse tulemine ja igavese riigi püstitamine on järgmine eelolev suurim maailma sündmus. See on lähedal. Pühalik aeg on käes; inimsõõ ajalugu jõuab lõpule; igavik algab pea. Ei ole kaheldada ennustuse viimase osa juures, kui eelmine osa on täitunud. Issand tahab, et meie usk oleks kindel prohvetliku sõna suhtes.

„Me ootame uut taevast ja uut maad, kus õigus sees elab,“ ütles Peetrus. Kui me ootame seda paremat maad, siis peab ka meie südames elama õigus. Jumala riik algab seesmiselt; see tähendab õiget elu ja vahekorda Jumalaga ja inimestega.

E. Ney.

Armastus

Kui mina räägiksin inimeste ja inglite keeltega, aga mul ei ole armastust, siis oleksin mina vaid kumisev vask ja kõlisev kelluke. Ja kui mul oleks prohvetlik anne ja ma teaksin kõik salajad asjad ja omaksin kõik tunnetuse ja mul oleks kõik usk, nõnda et ma võiksin mägesid ümber paigutada, aga mul poleks armastust, siis ei oleks minust ühtegi. Ja kui ma jagaksin ära kõik oma vara ja kui ma annaksin põletada oma ihu, ja mul ei oleks armastust, siis ei oleks minul sellest ühtegi kasu.

Armastus on pikameelne, tema on täis heldust, armastus ei ole kade, armastus ei suurustele, tema ei ole iseennast täis; tema ei ole viisakuseta, tema ei otsi omakasu, tema ei ärritu, tema ei pea meeles paha; tema ei rõõmustu ülekohtust, aga ta rõõmustub ühes teistega tõest; tema vabandab kõik, ta usub kõik, ta loodab kõik, ta sallib kõik.

Armastus ei hävi ilmaski. Aga olgu prohveti kuulutused, need kaovad, olgu keeled, need lakuvad, olgu tunnetus, see lõpeb.

Nüüd jääb usk, lootus, armastus, need kolm; aga suurem neist on armastus.

1. Kor. 13 (uue tõlke järele).

Maailmas on mitmesuguseid hüvesid. Iga inimene soovib enesele parimat. Ikka ja jälle on seatud küsimus: Mis on siis ülim hüve?

Paulus on ära tunnud, et armastus on kõigest hüvedest kõige ülem. Armastusele ei saa võrdseks seada midagi. Tema on ülim.

Apostel toob võrdluseks kõneande, selle kõrge ande, võim köita hulkade hinge ja südant, juhtida teiste mõtteid. Kuid kui ei ole armastust, siis ei ole sellest ühtegi kasu. Kui ei ole armastust, siis kujuneb see and vaid teiste ja lõppeks enesege kahjuks.

Veel esitab apostel võrdluseks prohvetiande, tarkuse, usu ja helduse. Miks on siis armastus suurem kui usk? Sest eesmärk on enam kui tee selle juure. Miks on armastus suurem kui heldus? Sest terve on rohkem kui osa. Armastus on enam kui usk, sest eesmärk on enam kui tee selle juure.

Mis peab usk tegema? Ta peab inimese ühendama Jumalaga. Ja milleks ühendada Jumalaga? Et ta saaks Jumala sarnaseks. Jumal aga on armastus. Järelikult on usk see tee ehk abinõu, aga armastus on eesmärk. Seepärast on armastus suurem kui usk, ja peabki olema suurem.

Armastus on suurem kui heldus, sest terve on suurem kui osa. Kristlik ligimesearmastus on ainult üks osa armastusest, mille ulatus on nii lai. Armastus on helde, aga mitte kõik heategevus ei ole armastusest.

Armastus on tõeline maailmakeel. Armastus on õieti kõigi inimeste emakeel. Kes oskab selle keele kunsti, sellest saadakse aru igal pool, tal ei ole raske saada inimestele lähedale. Igaüks mõistab seda, kelle süda on täidetud armastusest. See inimene soovib ju teistele head.

Mis on siis armastus? See on tung olla kõigest meelest, hingest ja väest teistele hea ja kasulik. Armastus on üldsuse elu hoidmiseks. Igaühel tuleb olla teisele ligimene, kes armastab teist nagu iseennast. Sellest võime mõista, et armastus on ülim hüve.

Ja mis siis, kui ei ole armastust? Siis on kokkukõla kaotamine, võimaluste hävitamine. Kellel ei ole armastust, selle võimed ja varad on enam või vähem kahjuks teistele. Inimesed oma kinnise ja armastusest tühja südamega löövad haavu ja külvavad surma. Nad rikuvad elu, mida Jumal on tahtnud hoida...

Paulus ei kirjuta oma ülemat laulu paljast kalduvusest. Temagi ei olnud varem seadnud armastust esikohale. Me näeme imeliselt süvenevat ja eluküpsusega üha ilusamaks muutuvat armastuslikku joont Pauluse isikus, siiski tema käsi, mis kirjutab „suurem neist on armastus“, on määratud märtriverega. See juhtus siis, kui tal veel ei olnud armastust, vaid ainult tulidus...

Paulus ei ole ainus, kes ülistab armastust ülimaks hüveks. Kristuse saadikud kõik on selles ühel nõul. Peetrus ütleb: „Aga eelkõige pidage isekeeskis ühtepuhku armastust.“ Johannes kirjutab: „Jumal on armastus.“ Ja Paulus kirjutab teisel: „Armastus on käsu täitmine.“ Üks imeliselt sügav sõna. Kas me seda mõistame?

Inimestele, kellele Paulus kirjutab, oli öeldud, et kui nad tahavad saada taevasse, siis peavad pidama kümmet käsku ja veel sada kümmet käsku, mis kunagi antud. Kristus aga ütles, et ma tahan teile, inimeselapsed, näidata ühe lihtsama tee, et kui te täidate seda ühte, siis täidate nagu iseenesest ka sada kümmet. Kui teil on armastus, siis täidate alateadlikult kogu käsuõpetuse. Kuidas? Eks see ole üsna lihtne!

Võtame ükskõik millise käsu kümnest kästust. „Sul ei pea mitte olema muid Jumalaid minu kõrval.“ Kas on tarvis seda käskida sellele, kes armastab Jumalat? Armastus täidab selle käsu. „Sina ei pea mitte Jehoova oma Jumala nime ilma asjata suhu võtma.“ Kas pruugib see Jumala nime kurjasti, kes armastab Jumalat? „Mõttele hingamispäeva peale, et sa

seda pühitsed.“ Kelle süda igatseb Jumala järele, sellele on see vaid suureks rõõmuks, et pühendada üks päev seitsme hulgast Jumala teenimiseks. Armastus on niisiis ka selle käsu täitmine. Ja samuti: Kas tarvitseb seda, kes armastab ligimest, manitseda isa ja ema austama? Ta teeb seda ilma käskimatagi. Kas on tarvis teda keelata, et ta ei tapaks oma kaasinimest? Seda ei tule tal kunagi ette. Või teda keelata varastamast? Ta ei mõtle iialgi seda teha. Ta ei saa ju endale lubada seda, et tõrjuda eemale oma kaasinimesed, keda ta armastab, või tunnistada valet nende vastu, keda ta peab armsaks. Ka ilmaaegne on temale ütelda: Ära himusta seda, mis on su ligimese päralt. Kui ta armastab ligimest, siis ta pigem soovib veel midagi juure anda, kui et tema omandust kadestada.

Näete, nii on armastus käsu täitmine. Armastus on elureeglite reegel, uus käsk vanade käskude täitmiseks, Kristuse arm vaimulikuks eluks.

Paulus näitab üllataval viisil, milles seisab armastus. Ta lahutab armastuse üksikuteks voorusteks, nagu päikesekiir lahutatakse üksikuteks värvideks. Ta võtab armastuse mõtte enesele omaks, ja kui ilusasti oskab ta selle

sisu lahti arutada! Mõne lausega on ta annud nüüelda armastuse värvispektrumi.

Vaadake neid armastuse osiseid, kas nad ei ole harilikud iseloomuomadused, mida igäüks teiselt ootab? Ja need on harilikud asjad, lihtsad voorused, mis aga armastuseks liidetult annavad suurepärase kokkukõla, ülima hüve eluks.

Kannatlikkus, vastutulelikkus, suurmeelsus, alandlikkus, viisakus, omakasu-püüdmatumus, tasandus, tõearmastus, otsekohesus — nendest asjadest koosneb täiuslik armastus, need on jumalasar纳斯use põhijooned, meile kõigile tuntud iseloomuomadused! Ja need käivad meie praeguse maise elu kohta, need puutuvad inimeste üksteisega läbikäimisesse, need on tänase ja homse küsimused, ja mitte ainult kauge tuleviku ideaalid.

Me kuuleme palju räägitavat armastusest Jumala vastu, aga Kristus räägib palju armastusest inimeste vastu. Me räägime palju rahust Jumalaga, aga Issand ütleb, „pidage rahu isekeskis.“

Ja nüüd olgu veel viidatud ühele põhjusele, miks Paulus ülistab armastust ülimaks hüveks. See on väga tähelepanuväärne põhjus. Lühidalt öeldud, armastus ei hävi ilmaski.

Mis ei ole tehtud armastuses, sellel ei ole püsi. Kes on loonud midagi püsivamat, see on seda teinud teistele. Mis on tehtud selles mõttes, et teised saaksid sellest kasu, sellel üksnes on väärtus. Maailmale kasulikud suurused on ära salanud enese, on armastanud kaasinimesi, on töötanud töö enese pärast, et see on looja käsk, ja nende töö vilja saavad kasutada teised. Armastus ei hävi...

Enesearmastajad, nende iha on armastuse vastand, võivad teha ainult halba tööd, kui mitte täiesti kahjulikku tööd. Kuidas võibki nende tegudel olla iga!

Kas on midagi peale armastuse, mis püsib? On palju asju, mida inimesed ihkavad, kuid Paulus ei pane neile rõhku. Raha, vara ja au ta ei nimetagi. Need asjad sünnitavad nende inimeste käes kahju, kellel ei ole armastust. Ta nimetab vaid neid asju, mida vaimsete ideaalidega inimesed hindavad. Tal ei ole midagi nende vastu, ja ütleb ainult, et ka need kaovad.

Maailmas on palju head ja ilusat, palju mis sobib ja meeldib. Johannes ütleb ka, et kõik maailmas ei ole halb, aga kõik kaob. „Ärge armastage maailma, ega seda, mis on maailmas.“ Kõik see ei ole mitte seda väärt, et me oma südame täiesti köidame selle külge. Hing vajab seda, mis on jääv. Ja on ainult kolm asja, mis

Lõpp lhk. 31.

Käsk ehk seadus

Käsu kohta antakse mitmelt poolt ebatõelisi seletusi. Kuidas aga käsku õieti mõista, seda aitab selgitada alljärgnev väljavõte Büchneri piiblikonkordantsist (1878) — käsu (Gesetz) seletus.

§ 1. I) Käsk on õpetus, mis antakse teistele täitmiseks. Õp. 4, 2.

Mu poeg, ära mitte unusta minu käsuõpetust, ja su süda pidagu mees mu käskusid. Õp. 3, 1.

Hoia, mu poeg, oma isa käsku, ja ära mitte jäta maha oma ema käsuõpetust. Õp. 6, 20.

Käsk on lamp, ja käsuõpetus on valgus. Salm 23. Hoia mu käskusid, siis pead sa elama, ja mu käsuõpetust kui oma silmatera. Õp. 7, 2.

§ 2. II) Käsk on juhtnõr, mille ülemus kirjutab ette alluvatele, et nad peavad selle järele midagi tegema või tegemata jätma. Jumalalt, kellel on võim kõikide inimeste üle, oleme saanud a) loodusliku ning b) ilmutatud ja kirjaliku käsu. Esimene kohustab kõiki inimesi niisugustele eluviisidele, mis on inimese olemuse kohane, ja selle iseloomust ja lõppsihist võib mõistuse abil ära näha, et kui inimesed selle järele elavad, siis edendavad oma õnne, aga kui selle järele ei talita, siis ise teevad enese õnnetuks ja on oodata loomulikku karistust. See igatahes on meile juba loodusest selge, nimelt mõistuse kaudu võib jõuda sellele äratundmisele, ja mõningad mõisted on nii selged ja lihtsad, et neid võib kohe ära mõista, ja sealjuures on nad nii tõelised, et isegi kõige jumalakartmatum ei saa neid salata. Paganad on küll ilma kirjaliku käsuta, aga mitte ilma loodusliku käsuta.

Sest kui paganad, kellel ei ole (kirjalikku) käsku (nagu seda on juutidel), iseenesest (loomu poolest) teevad käsu teod (nii hästi kui nad suudavad), needsinased, kellel ei ole käsku, on iseenelele käsuks. Rooma 2, 14. 15.

§ 3. Kirjalikult on saadud: a) Kõlbekäsk, mis on inimesele juhtnõriks, mille järele ta peab seadma oma elu. b) Kirikukäsk, mis kirjutab ette leevitlikud tseremooniad ja kirikukombed. See varjuteenistus on saavutanud oma eesmärgi Kristuse tülles lihasse. Jer. 31, 31.* c) Ilmlik käsk, mis käis iisraeli rahva valitsuskorra kohta, ja see lõppes juudi politseiameti kadumisel. 5. Moos. 25, 1.**

Käsk oli põletusohvrast — 3. Moos. 6, 8, roahvrast — s. 13, patuohvrast — s. 23, süüohvrast — 3. Moos. 7, 1, 7, tänuohvrast — s. 11, loomade ja lindude ohverdamisest — 3. Moos. 11, 46, pidalitõvest — 3. Moos. 13, 59; 14, 2, punasest lehmast — 4. Moos. 19, 2, naasirist — 4. Moos. 6, 13, jne.

* Ja kui nende puhastamise päevad Moosese käsuõpetuse järele täis said. Luuka 2, 22.

Paulus püüdis hoolega täita vanemate (ka suusõnalisi) käske. Kal. 1, 14.

Kus muudetakse preestriamet, seal peab muudatama ka käsk (mis käib selle preestriameti kohta,

või kogu käsuõpetus, sest see oli kirikukommetega täiesti ühte sulanud). Ebr. 7, 12.

Ja peagu kõik tehakse puhtaks verega käsu järele. Ebr. 9, 22.

Käsul on tulevaste heade asjade vari, ei mitte asjade kuhu ise. Ebr. 10, 1.

** Häda neile, kes nurjatunud seadmised seavad, ja kirjutajatele, kes kirjutavad mis vaeva teeb. Jes. 10, 1.

Neile, kes on (kiriku- ja politsei-) käsu all, olen ma saanud kui need, kes on käsu all, et ma neid, kes on käsu all, kasuks saaksin. 1. Kor. 9, 20.

Kas meie käsk ühe inimese hukka mõistab, enneku temast kuulatakse ja teada saab, mis ta on teinud? Joh. 7, 51; võrdle 5. Moos. 17, 8.

Võtke teie teda ja mõistke oma käsuõpetuse järele tema peale kohut. Joh. 18, 31.

Oli käsuõpetus, mis koosnes mitmesugustest käskudest (igasuguste tseremooniade käsud, ka kohtuseadused). Ev. 2, 15.

§ 4. Ebr. 7, 16. Leevitlik käsk kui niisugune kõigi oma ohvritega ei saanud korda täielikkust, sest selle täitmisest ei olnud veel küllalt, et inimene saaks lepitatud Jumalaga, vaid see oli ainult juhatuse ja ettevalmistuse varem antud töötuse kohta, mille saanud Abraham, paremaks lootuseks, et täielik lunastus tuleb igavese ülempreestri läbi; ja seetõttu võime rõõmuga läheneda Jumalale, kes täielikult lepitab.

§ 5. Kõlbekäsk jääb juhtnõriks ja mõõdupuuks sõnakuulelikule ja pühale elule, ja selgeks peegliks, mis meile näitab meie pattu. Kristus on meid vabastanud küll selle needmisest, Kal. 3, 13, aga mitte sellele sõnakuulmisest, vaid see kohustab veel nüüdki ja nii kaua kui inimene elab, Rooma, 3, 31; 7, 1.

Ära neetud olgu see, kes ei pea kõiki sellesinase käsuõpetuse sõnu, kes ei tee nende järele; ja kõik rahvas üteldu: Aamen. 5. Moos. 27, 26.

Ärgu lahkugu sellesinase käsuõpetuse raamat sinu suust, vaid mõtle seda järele ööd ja päevad. Jos. 1, 8.

Nemad astuvad üle käsuõpetuste, pööravad seadmise teisiti (Matt. 15, 6), nemad teevad igavese seaduse tühjaks. Jes. 24, 5; 5, 24.

Opetaja, missugune käsusõna on suur käsus? Matt. 22, 36. 40.

Ärge arvake, et ma olen tulnud tühistama käsuõpetust või prohveteid; ma ei ole mitte tulnud neid tühistama, vaid täitma. Sest tõesti ma ütlen teile, kuni kaob taevast ja maa, ei kao käsuõpetusest mitte ühtegi tähekest või ühtegi märgikest, enneku kõik on sündinud. Matt. 5, 17. 18 (uus tõlge); Luuka 16, 17.

Ja jätate kõrvale, mis on tähtsaim käsuõpetuses, õigluse, halastuse ja ustavuse. Matt. 23, 23.

Sest käsuõpetus (2. Moos. 20, 1, mis üheltpoolt saadab viha, ja teiselt poolt valmistab ette armu) on antud Moosese läbi (kes oli teener ja muud midagi); arm ja tõde (täideminekul, Ebr. 10,1) on saanud Jeesuse Kristuse läbi (kes on käsu vastand ja käsu ots, Rooma 10, 4). Joh. 1, 17.

Teie olete käsuõpetuse saanud inglite teenistuse läbi. Ap. 7, 53; võrdle Ebr. 2, 2.

Kes on ilma käsuta (kirjaliku käsuta, näiteks pa-

ganad, kellel on siiski looduslikud käsud) pattu teinud, need peavad ka ilma käsuta hukka minema. Rooma 2, 12.

Mitte käsu kuuljad ei ole õiged Jumala ees, vaid käsu tegijaid peab õigeks mõistatama. Salm 13.

Kes sa käsust kiitled, eks sa ise teota Jumalat käsust üleastumise läbi? S. 23.

Käsu läbi tuleb patu tundmine. Rooma 3, 20.

Seepärast arvame meie, et inimene saab õigeks usu läbi, ilma käsuteguteta. S. 28.

Kas meie siis käsu tühjaks teeme usu läbi? Ei mitte, vaid meie kinnitame käsku. S. 31.

Käsk saadab viha, sest kus pole käsku, ega seal pole üleastumist. Rooma 4, 15.

Patt oli mailmas käsust saadik, aga pattu ei arvata süüks, kus ei ole käsku. Rooma 5, 13. (Ei arvata mitte patuks.)

Eks teie tea, vennad, et käsk valitseb inimese üle, nii kaua kui ta elab. Rooma 7, 1.

Ons käsk patt? Ei milgi kombel. Aga pattu ei tundnud mina mitte muidu kui käsu läbi. S. 7.

Ilma käsuta on patt surnud. S. 8. Aga ma elasin ennemuiste ilma käsuta (s. t. ilma selge käsuteadmiseta ja -tundmiseta). S. 9. Käsk on küll püha (silmas pidades tema andjat ja tema lõppsihti, 3. Moos. 11, 44) ja käsusõna (iga üksik nõue selles) on püha ja õige ja hea. Salmid 12. 16.

Meie teame, et käsk on vaimulik (ei nõua mitte ainult välist tegu, vaid vaimu), aga mina olen lihalik ja patu alla müüdud. S. 14.

Sest et käsk ei võinud patust lahti teha, sest et see oli rammutu liha läbi, siis läkitas Jumal oma Poja patuse liha sarnaduses ja patu pärast (ohvriks patu eest), ja mõistis patu hukka, mis liha sees. Rooma 8, 3.

Käsu ots on Kristus, õiguseks igapähele, kes usub. Rooma 10, 4.

Siis on armastus käsu täitmine. Rooma 13, 10. 8.

Sest ma olen käsu läbi (evangeeliumi valguses) käsule (mis Moosese poolt ja mis hukka mõistab) surnud (vabaks saanud), et ma pean Jumalale elama. Kal. 2, 19; võrdle Rooma 14, 7.

Sest kui käsu läbi õigus tuleb, siis on Kristus ilma asjata surnud. Kal. 2, 21.

Sest nii mitu kes on käsu tegudest, need on needmise all. Kal. 3, 10.

Aga et käsu (tegude) läbi ükski ei saa õigeks Jumala ees, see on teada. S. 11.

Kristus on meid ära lunastanud käsu needmisest, kui ta sai needmiseks meie eest. S. 13.

Sest kui pärandus käsust oleks, ei see siis oleks enam töotusest. S. 18.

Kas siis käsk on Jumala töotuste vastu? Ei ole mitte! Sest kui käsk oleks antud, mis võiks elavaks teha, siis tuleks õigus tõesti käsust. S. 21.

Aga enne kui usk (Kristus) tuli, hoiti meid käsu all, ja me olime kinni pandud usu peale, mis pidi ilmutatama. S. 23.

Nõnda on käsk olnud meie juhataja Kristuse juure, et meie pidime usu läbi õigeks saama. S. 24.

Aga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma Poja, et ta pidi naisest sündima ja käsu alla saama. Kal. 4, 4.

Et tema neid, kes (kombe- ja tseremoniaal-) käsu all olid, pidi ära lunastama, et meie pidime laste õiguse saama. S. 5.

Ütelge mulle, kes teie tahate käsu all olla, eks teie kuule käsku? S. 21.

Teie olete Kristusest lahti saanud, kes teie tahate käsu läbi õigeks saada. Kal. 5, 4.

Aga kui teid Vaimust juhatatakse (Rooma 8, 14), siis ei ole teie mitte käsu all. Kal. 5, 18. (Ei sunduse ega hukkamõistmise all. Rooma 6, 14.)

Aga meie teame, et käsk on hea, kui keegi seda

pruugib nõnda kui on kohus (selle iseloomu, eesmärgi ja otstarbe kohaselt). 1. Tim. 1, 8.

Sest kes kõik käsuõpetuse peab, ja ühe käsusõna vastu eksib, see on kõigist saanud süüaluseks. Jak. 2, 10.

Kui sa käsu peale kohut mõistad, siis sa ei ole mitte käsu järele tegija, vaid kohtumõistja. Jak. 4, 11.

§ 6. Rooma 6, 14. 15. põhjal roomlased ei ole käsu all, nimelt needuse ja sunduse mõttes, siiski käsk kohustab ka ümberpöörnuid, sest käsk on ja jääb juhtnööriks, 1. Kor. 9., 21. (§ 5); vaid nad on armu all, mis ka annab rõõmu ja jõudu õigeks pühitsuseks, 2. Kor. 3, 6; sest see on Jumala armastus, et meie peame tema käsusõnu, ja tema käsusõnad ei ole mitte rasked, 1. Joh. 5, 3, võrdle Matt. 11, 30; palju vähem on nad rasked uuestisündinud südamele Püha Vaimu armuanni tõttu. (Loe: 1. Tim. 1, 8 ja § 9.)

§ 7. III) Käsk, mida õpetab püha evangeelium. Õpetus kõigest lunastusest, kus õpetus usust, mis on Kristuse teenest, seisab esikohal.

Sest käsuõpetus peab välja tulema Siionist, ja Jehoova sõna Jeruusalemmast. Jes. 2, 3; Miika 4, 2; võrdle Luuka 24, 47.

Seo kinni tunnistus, pane käsuõpetus pitseriga kinni minu õppijate sees. Jes. 8, 16; võrdle Joh. 6, 45.

Sest käsuõpetus (õpetus, usuõpetus) peab minu käest välja tulema ja ma tahan pea oma kohtu seada rahva valguseks. Jes. 51, 4.

Hoidke käsuõpetuse ja tunnistuse poole. Kui nad ei räägi sedasinast sõna mööda... Jes. 8, 20.

Ma tahan oma käsuõpetuse nende sisse anda, ja nende südame peale seda kirjutada (elavate tähtedega, et nad oleksid tahtlikud seda täitma). Jer. 31, 33; Ebr. 8, 10; võrdle Jes. 54, 13.

Ja tema käsuõpetuse (evangeelse armusõna) peale peavad saared lootma. Jes. 42, 4.

Jehooval on neist hea meel oma õiguse pärast; sest ta teeb käsuõpetuse suureks ja auliseks. Jes. 42, 21.

Ma olen käsu läbi käsule surnud, et ma pean (lepitatult) elama Jumalale. Kal. 2, 19.

§ 8. Moosese käsk (§ 5. 3.) on a) tegude käsk, sest see õpetab, mis peab tegema ja tegemata jätma; b) patu ja surma käsk, sest see avastab pattu ja kuulutab surma; kirjatäheteenimine, 2. Kor. 3, 6; juhataja, Kal. 3, 24. Too uus käsk (§ 7.) on a) usu käsk, sest see õpetab, et kes tahab saada õigeks ja õndsaks, peab uskuma Kristuse sisse; vaimu käsk, sest selle läbi toob Püha Vaim meis esile elu ja õiguse; vabaduse täieline käsk, sest see vabastab inimese patusest ja hukkamõistetavast olekust.

Seepärast teenin mina ise oma meelega (tahtlikus sõnakuulmises) Jumala käsku, aga lihaga patu käsku. Rooma 7, 25.

Sest elu vaimu käsk Kristuse Jeesuse sees on mind patu ja surma käsust (Moosese käsust ja selle needusest) lahti teinud. Rooma 8, 2.

Õiguse käsk. Rooma 9, 31.

Aga surma astel on patt, ja patu vägi on käsk. 1. Kor. 15, 56.

Aga kes vabaduse täie käsu (see on evangeelium, vaimuliku vabaduse sõna, Rooma 8, 2, mis nõuab armastuses tegevast usku) sisse kummardades (täpselt) vaatab ja selle juure jääb, seesinane ei ole unustav kuulja, vaid on teo tegija, seesinane on vast õnnis oma tegemises (oma tegevas usus õpetusse, mis õpetab vabadust Kristuses). Jak. 1, 25; 2, 12.

§ 9. Kui Paulus räägib endast kui uuesti sündinud ja patu vastu võitlevast inimesest, siis on öeldud:

Seepärast leian ma enese seest selle käsu (võimsa hea tungi, mis on armust antud), et ma tahan head teha, (aga ka) kurja on minu sees. Rooma 7, 21. Sest mul on hea meel Jumala käsust seespärase inimese poolest. S. 22. Aga ma tunnen teist käsku (võimsat tungi kurja poole) oma liikmete sees, see paneb mu meele käsu (tung Jumala armust) vastu, ja võtab mind vangi patu käsu alla, mis on mu liikmete sees. S. 23.

§ 10. Armastus, täiuslikkuse side, ülim käsk, kuninglik käsk, mis on niioelda teiste käskude üle, Jak. 2, 8, on Kristuse ihu (koguduse) käsk. Joh. 13, 34.

Neile, kes on käsuta (paganad, Rooma 2, 12), olen ma saanud kui see, kes on käsuta, ehk ma küll ei ole käsuta Jumalale, vaid Kristuse käsu sees, et ma neid, kes on käsuta, kasuks saaksin. 1. Kor. 9, 21.

Kõik käsk saab täieks ühes sõnas, see on selle sees: Sina pead oma ligimest armastama kui isennast. Kal. 5, 14.

Kandke üksteise koormaid, ja nõnda täitke Kristuse käsku. Kal. 6, 2.

§ 11. IV) Kõik Pühast Vaimust sisendatud Jumala sõna, mis paneb meie südamele Jumala tahtmise käsu ja evangeeliumi kaudu.

Võta tema suust käsuõpetust, ja pane tema kõned oma südamesse. Iiob 22, 22.

Vaid kellel on hea meel Jehoova käsuõpetusest, ja kes uurib tema käsuõpetust järele ööd ja päevad. Laul 1, 2; 119, 97.

Jehoova käsuõpetus on laitmatu, ja jahutab hinge. Laul 19, 8.

Tema Jumala käsuõpetus on tema (õige) südames. Laul 37, 31.

Ma tahan heal meelel teha sinu meele pärast, mu Jumal, ja mu südame põhjas on su käsuõpetus. Laul 40, 9.

Pane tähele, mu rahvas, minu käsuõpetust, Laul 78, 1.

Väga õnnis on mees, keda sina, Jehoova, karistad ja õpetad omast käsuõpetusest. Laul 94, 12.

Sest et nad Jumala sõnade vastu panid ja laitsid kõigekõrgema nõu. Laul 107, 11.

Väga õndsad on need, kelle elutee on laitmatu, kes käivad Jehoova käsuõpetuse järele. Laul 119, 1.

Tee lahti mu silmad, et ma näen sinu imeasju su käsuõpetusest. Laul 119, 18.

Valskuse viisid saada minust ära, ja anna mulle armust oma käsuõpetust. S. 29.

Sinu käsuõpetust armastan ma. Laul 119, 70. 113. 163.

Sinu suur käsuõpetus on mulle kallim kui mitu tuhat kulla- ja hõbetükki. S. 72.

Kui sinu käsuõpetus ei oleks olnud mulle trööstiks, siis oleksin ma oma viletsuses hukka läinud. S. 92.

Sinu käsuõpetus on tõde. S. 142.

Kes käsuõpetuse maha jätaavad, need kiidavad õelaid. Op. 28, 4.

Kes käsuõpetust hoiab, see on mõistlik peog. S. 7.

Kes käsuõpetust hoiab, see on õnnis. Op. 29, 18. Preestri huuled peavad tarkuse tundmist hoidma, ja teised peavad käsuõpetust tema suust otsima. Mal. 2, 7.

§ 12. V) Iseäranis Vana Testament, ja VI) Moosese viis raamatut. Luuka 24, 44; Ap. 13, 15; Rooma 3, 21.

Joh. 10, 34; võrdle Laul 82, 6.

Joh. 12, 34; võrdle Laul 110, 4.

Joh. 15, 25; võrdle Laul 35, 19; 59, 4; 1. Korr. 14, 21; Jes. 28, 11.

§ 13. VII) Variseride käsk, Vil. 3, 5.

§ 14. Käsu õnnistus ja needus on avaldatud 5. Moos. 28, 1. ja 15., ja kuigi käisk ei tee kedagi õigeks, Ap. 13, 38. Kal. 2, 16, ka ei suuda keegi seda täiesti täita, * siiski on see kui juhataja Kristuse juure tarvilik ja kasulik **.

[Jumala käsu alguslik eesmärk, — olla normiks seesmisele ja välisele elule, luua õndsus, kus tegu ja meelsus on täielises kooskõlas Jumala tahtega, — võidi saavutada ainult täielise süütaoleku seisukorras, kus inimesed ei vajanud mingit armusaamist ja kui neil oli loomuliku tahtevõime tõttu küllalt jõudu käsu täitmiseks. Pärast patulangust on käsu eesmärk oluliselt muutunud. Nüüd, kus inimesel ei ole enam loomulikku jõudu käsku täita, ja vaimselt rikutud oleku juures on käsu nõuded muutunud laiemaks ja raskemaks, mis aga ei saa olla süütuse seisukorras; nüüd igatahes ei jatku käsust inimese õndsakssaamiseks. Käsk ei tunne andeksandmist, mida inimene vajab; ta paljuenam mõistab inimese hukka, ega anna ka jõudu paremaks muutmiseks. (Sest paljas käsk: „Sa pead“ ei tekita tahtmist.) Seepärast vajab inimene, patune ja nõrk inimene, Jumala armu, mis annab temale andeks ja pakub uut jõudu; ja seda annab e v a n g e e l i u m. Nii peab käsk juhutama evangeeliumi juure, ja sellest peab tulema rõõm ja jõud, et käsu järele elada. Käsu ja evangeeliumi vahkorda õieti mõista on tarvis selleks, et saavutada õige alandus ja enesetundmine (kuna see, kes arvab käsu läbi õndsaks saada, peab ennast heaks), austada tänulikult Kristust tema teene ja armu eest, ning arendada puhast ja kasupüüdmatut voorust. — Dr. Luthers Werke VII 2316—23. Gless, Tübing. 1776.]

* Seda tõendavad a) väljendused, otsused, näit. Joh. 7, 19. Rooma 8, 3, b) Jumala meeste tunnistused, Iiob 15, 15. Laul 19, 13. Rooma 7, 14, c) Kristuse inimesekssaamine, Rooma 8, 3, patuse õigeks-mõistmine Jumala ees, Rooma 3, 28. Kal. 2, 16.

** Ta on peegel, mille abil võib näha a) Jumala pühadust, õigust ja täiust, b) esimese inimese loomupäralist õigust ja pühadust, c) rikutud loomust pärast patulangust, e) täielist Kristusele sõnakuulmist, Rooma 10, 4, d) püha ja Jumalale meelepäralist elu, f) ja õndsate täielikkust igaveses elus, sest seal oleme meie täielises õiguses ja pühaduses, ja teenime Jumalat ööd ja päevad.

Kes on käsu all...

Korda ja seadust on vaja igal pool. Jumal on annud aulised käsud ja juhtnöörid, et inimene võiks elada head elu siin maa peal ja saada kord igavese elu uuel maal. Kõikväeline Issand, maailmade Looja, püha vihaga ja ühtlasi halastaja Jumal on annud käsu ja ka armu. Seepärast on tähtis uurida, kuidas on õige suhtuda Jumala käsule ja armule, ning kes on käsu all ja kes on armu all.

Inimesed on tihti läinud nii käsu kui ka armu suhtes äärmustesse, nad on pooldanud ühte ja ära põlanud teise. Juudid vanaseaduse ajal tahtsid toetuda ainult käsule, ja kiitlesid, et saavad õigeks käsupidamise läbi. Selle juures nad ei tahtnud võtta vastu armu, mis neile pakuti Jeesuse Kristuse läbi. Nad lükkasid armupakkuja enestest ära ja ise hukkusid surnud kirjatähe ja vormiteenistuse juures. Praegu on kristlikus maailmas vastupidine seisukord. Enamik inimesi ei taha täita Jumala käskusid. Nad heidavad käsu kõrvale, nimetades seda aegunud vanaseaduse korralduseks, ja tahavad õndsaks saada ainult armu läbi. Uuaseaduse kirjadest, kus on palju kirjutatud armust, võetakse meelsamini omaks ainult need osad, kust võib välja lugeda vabanemist käsust. Aga kas ei ole selleski kaldumine äärmusesse?

Apostel Paulus rõhutab usu ja armu vajadust kristlase elus. Ta näitab Jumala armule kui ainulikult vajalikule tegurile inimese õigeksaamisel. „Ja neid mõistetakse õigeks tema armust, ilma, äralunastamise läbi, mis on Jeesuses Kristuses.“ Rom. 3, 24. Paulus toonitab, et on vaja loota Jumalast pakutud õigusele, mis saadakse kätte usu läbi. „Seepärast arvame meie, et inimene saab õigeks usu läbi, ilma käsu tegudeta.“ Rom. 3, 28. Pealiskaudne lugeja võib säärastest kirjakohtadest aru saada nii, et arm ja usk on tõrjunud kõrvale Jumala kümme käsku. Kuna käsud on avaldatud vanaseaduse raamatus, aga usust ja armust on rohkem kirjutatud uue seaduses, siis tekitab see veelgi mõtet, et uuaseaduse usklik pääseb vaid armu ja usu läbi.

Et käsu ja armu üle jõuda selgusele, selleks peab esmalt teadma neid vajadusi ja sihte, mis Paulust sundisid nii palju kirjutama usu ja armu üle. On vajaline võtta arvesse selle aja usu- lisi tõekspidamisi ja vana juudiusu tugevat mõju, mis see avaldas noorele ristikogudusele.

Nagu teada, kasvas ristikogudus välja juudiusust, mis sajandite jooksul oli muutunud vormiteenistuseks. Vanaseaduse jumalateenistus toimus täpselt Moosese käsu järele, aga sealt oli

kadunud usk, mis pidi jumalateenistuse kommetes nägema Jumala lunastusplaani. Täpsete kommete ja ohvritega jumalateenistusel arvati teenida enesele lunastust. Oli aga kaotatud silmist ohvri tähendus, mis näitas ette Kristusele, kelle läbi Jumala arm pidi tooma lunastuse. Et algkogudustes oli juudiusust üle tulnud juute, siis oli neil kalduvus ka teisi koguduseliikmeid mõjutada tagasi kombeteenistuse juure, nagu Paulus ise näitab sellele hädaohule: „Mina panen imeks, et te sellest, kes teid on kutsunud Kristuse armu läbi, niipea endid lasete pöörata ühe teise evangeeliumi poole.“ Kal. 1, 6. Selle tõttu Paulus oligi sunnitud selgitama kogudustele usu ja armu mõistet ning vajadust. Ühtlasi Paulus tahtis selgitada kogudustele, kui mõttetu oli veel täita vanaseaduse kombeid, mille aeg Kristuse surmaga oli lõppenud. Seepärast ta kirjutab meile: „Sest patt ei pea mitte teie üle valitsema, sest teie ei ole enam käsu all, vaid armu all.“ Rom. 6, 14.

Eelmine kirjakoht ei ole maksev mitte ainult algkristlaste kohta; see jagab ka praegused inimesed kahte ossa. Ühed on käsu all ja teised armu all. Ühed on sulased ja teised vabad. Muist pääsevad igavesse ellu aga muist lähevad hukka.

On väga vajalik teada, mis tähendab olla armu all, ja mis käsu all. Vastus sellele on antud pühakirjas: „Õigele ei ole käsku seatud, vaid ülekohtustele, kangekaelseile, jumalakart- mtuile inimestele, patustele ja neile, kes on pühitsemata.“ 1. Tim. 1, 9. Siin toodud kirja- koha põhjal ei ole õigele käsku antud, seega ei ole õige käsu all, vaid ta on vaba. See aga ei tähenda, et Jumalal ei ole üldse käsku ehk seadust õige jaoks. Seesama käsk, mis on seatud ülekohtustele, on määratud ka õigeile. Vahe on vaid selles, et õige ei tee käsu vastu. Õigel on rõõm kui ta saab elada ja tegutseda kooskõlas Jumala tahtmise ehk käsuga. Selles peitubki õiglase õnn ja vabadus, ja temas tuleb nähtavale Jumala Vaimu vili: „Aga Vaimu vili on armastus, rõõm, rahu, pikkmeel, heldus, truudus, tasandus ja kasinus. Niisuguste vastu ei ole käsk mitte.“ Kal. 5, 22. 23.

Need inimesed, kes Jumala kümnet käsku eitavad ja maha kisuvad, on juhitud Jumalavastasest vaimust ja meelsusest. „Sest liha- meel on vaen Jumala vastu, sest tema ei heida Jumala käsu alla, sest ta ei võigi heita.“ Rom. 8, 7. Aga Jumala Vaim loob armastuse käsu vastu, ja annab arusaamise, et Jumala valitsuses on käsu vastu sõnakuulmine kõikide elu ja õnne

eelingimus. „Aga kui teid Vaimust juhata- takse, siis ei ole teie mitte käsu all.“ Kal. 5, 18. Riigiseadus ei esine korraliku kodaniku vastu ühegi karistuse või heakstegemise nõudega. Isi- kule, kes seaduse on täitnud, sellele kindlustati seadus julgeoleku ja rahu seega, et seadus seda isikut kaitseb. Niisama ei esine Jumala käsk ehk seadus ühegi õiglase vastu karistuse nõu- dega; palju enam kindlustab see õiglastele elu- õnne ja vabadust. Käsk ei mõista hukka õig- last, sest ta ei ole käsu vastu eksinud.

Toodud mõtet selgitab Paulus teisest küljest Rooma raamatus. „Aga me teame, mis käsk iial ütleb, seda räägib see neile, kes on käsu all, et iga suu peab saama suletud ja kõik maa- ilm peab Jumala ees süüalune olema.“ Rom. 3, 19. Jumala käsk ei ole õiglase vastu, aga seda enam on see ülekohtuste kui niisuguste vastu, kes on käsu all. Oma käsu läbi esitab Jumal õiglusenõude igale üleastujale. Käsk nõuab ülekohtute heakstegemist, nii kui võla- usaldaja nõuab võlgnikult võlga. Iga inimene on patu tõttu lootusetult võlgades. Juba ilmale sündides päriuspatu tõttu on inimene õigusteta ja käsu all, sest „Õelad taganevad ära lapseko- jast saadik, ja valerääkijad eksivad ära ema ihust.“ Laul 58, 4. Käsus ilmutatud õigluse- nõue jälgib inimest kogu eluaeg. Käsk esitab oma nõude pühakirja lehekülgedel, evangeeliumi kuulutuses ja südametunnistuse noomivas hääles. Käsk nõuab, et heaks tegemata ülekohtus saaks teenitud karistuse. Kui inimene ei paranda meelt ega loobu ülekohtust, siis ta on igavese elu jaoks kõlbmatu. Jumala sõna järele ootab süüdlast surmanuhtlus, sest „surm on patu palk.“

Inimene ei vabane käsu alt enne, kui on lepitatud mineviku süü ehk Jumala ees õigeks saadud. Jääb vaid küsimus, kuidas ja millega peaks inimene Jumala ees tegema heaks oma süü? Kui süüdlane parandaks meelt, pööraks ümber ja elaks õiglaselt. Kas kustutaks see mineviku süü? Jumala sõna näitab, et inimene oma õigusest ja headest tegudest selleks ei jat- ku. „Meie oleme kõik kui roojased, meie õigu- sed on kui riidepealne riie, meie oleme ära närt- sinud kui lehed, ja meie ülekohtus viib meid ära kui tuul.“ Jes. 64, 5.

Süüdlast inimest võib päästa lootuseta sei- sukorrast ainult Jumala arm, mis halastab ja andeks annab. Armu ei anta kõigile inimes- tele. Armu saavad ainult need, kes jätavad maha vana käsuvastase elu ja paluvad armu. Jumala armuandmist selgitab Kristus tähenda- missõnas kahest võlglasest: „Taevariik on ku- ninga sarnane, kes oma sulastega tahtis aru teha. Aga kui ta hakkas aru tegema, toodi üks ta ette, kes oli talle kümme tuhat talenti võlgu.

Aga kui tal ei olnud maksta, käskis isand müüa tema ja ta naise, ta lapsed ja kõik mis tal oli ja maksta. Siis sulane heitis maha, kummardas teda ja ütles, kannata minuga, ma maksan sulle kõik. Siis oli isandal hale meel sellest sulasest, ta laskis tema valla ja kinkis talle võla.“ Matt. 18, 23—27. Võlgnik sulane poleks suutnud ta- suda oma suurt võlga kogu eluaeg. Ta oleks pidanud orjana ja võlglasena suremagi, kui ku- ninga arm poleks teda vabastanud.

Kurjategijal, kes on mõistetud eluks ajaks sunnitööle, on vaid kaks pääsevõimalust. Teda võib vanglast vabastada surm või arm; arm siis, kui riigi valitsus annab armu. Jumal pakub armu igale inimesele selleks, et ta võiks lahti saada patuvõlast, seega vabaks saada kohtu alt, et käsk enam ei süüdistaks ega mõistaks hukka. Armu ja õigust saab inimene Jumala ees ainult Jeesuse Kristuse lepitustöö, eestkostmise, s. o. vahemehe teenete tõttu. Jumal annab inimesele armu oma Poja pärast, kes kandis patu nuht- luse inimese eest: „Sest tema on teda, kes ühest- ki patust ei teadnud, meie eest patuohvriks tei- nud, et meie pidime saama Jumala õiguseks te- ma sees.“ 2. Kor. 5, 21.

Pärast eelnimetatud õigekssaamist ei ole ini- mene enam käsu, vaid armu all. Armu all ole- mist ei või aga nii mõista, et inimesel ei tar- vitse enam täita Jumala käsku, ning võib elada omaenese soovide järele. Apostel Paulus esitab selle kohta küsimuse: „Mis siis? Kas peame meie siis pattu tegema, et me ei ole käsu all, vaid armu all?“ Vastus järgneb: „Ei sugugi mitte!“ Rom. 6, 15. Õigeks mõistetud inimene peab elama „kui sõnakuulmise sulane õiguseks.“ Armu saanud kurjategija, kui ta vabaneb vang- last, peab siiski elama seaduse nõude kohaselt. Ta peab seadust austama isegi rohkem kui va- rem, et ta võiks näidata end armu väärilisena. Järgmise seadusest üleastumise puhul võib ta langeda uuesti seaduse alla ja saada veelgi suu- rema karistuse.

Et õigeks jääda, selleks peab inimene pärast õigeks saamist pidama Jumala kärke. Vastasel juhul langeb ta uuesti käsu alla. „Ja kui õige oma õigusest pöörab ja teeb kõverust, kui ta võtab teha kõiki hirmsaid asju, mis õel teinud, kas ta peaks jääma elama? Kõiki tema õigusi, mis ta teinud, ei pea mäletatama, oma pattude sees, mis ta teinud, nende sees peab ta surema.“ Esek. 18, 24. Seega tähendab pühakiri täiel määral, et armu läbi saadakse õigeks, ja käsu pidamise läbi jäädakse õigeks. Jumala käsk, mis on muutmatu ja igavene, teebki armu nii väga vajalikuks. Inimene ei otsi armu nii kaua, kui ta teab, et tal on võimalik seaduse karis- tuse eest pääseda. Mõnikord otsib advokaat seadusest „auku“, mille läbi saaks ära päästa

Uus algus

Suurkaupmees Selge istus oma kontoris töölaua taga ja arvestas. Oli juba hilja õhtu ja tema abilised olid ammu töö lõpetanud. Pere-mees aga kummardus arveraamatu kohal koostades arvused. Lõpuks ta sulges silmad, toetas väsinud pea käte najale ja ohkas sügavalt.

Aasta oli jõudmas lõpule ja tema äriseis ei näidanud midagi rõõmustavat. Üldine majanduskriis, vähenenud läbimüük ja saadaolevate summade korratu laekumine andis end valusasti tunda. Ka tema isiklikud väljaanded mõjusid ärile ebasoodsalt. Lootes heale äriaastale ta oli teinud väljaminekuid, mis polnud sugugi hädavajalised. Seepärast rasked mõtted rõhustid teda.

Olles alati aus ja täpne mees, ta omas kõide lugupidamise ja usalduse. Sedasama ootas ta ka oma võlgastelt. Kuid nüüd näis asi kujunevat teisiti. Aasta lõpul ootasid mitmed kohustused õiendamist. Veel mõned päevad ja siis tuli tasuda arved, millede üldsummast temal oli koos ainult väike osa. Ja imelik, seni ausalt maksnud võlgnikud ei annud nüüd enestest elumärkigi. Need olid ometi suurfirmad, keda ta alati oli võinud usaldada. Ta kirjutas neile mitmel korral, kirjeldades oma rasket seisukorda, kuid ilma vähema tagajärjeta. Mõni neist ei vastanudki, mõni teatas, et tema äri on tabanud samasugune kriis. Mis teha! Olnuks ta ettevaatlikum väljaandmises, siis olnuks täna vaba mees. Aga nüüd... Ta oli otse meeletu.

Ta lehitses edasi oma pearaamatu juures ilma eesmärgita, kuna ta silme ette kerkis mak-

oma kaitsealuse. Ainult siis, kui seadus on väga kindel, ega anna kõrvale põigelda, ainult siis palub süüdlane armu.

Kõike eeltoodut kokku võttes saame lõpptulemuse, et käsk ei ole armu vastu, ega armu käsu vastu. Nad käivad käsikäes. Kui ei oleks käsku, siis ei oleks ka armu tarvis. „Aga käsk on sinna kõrva tulnud, et patu langemine pidi suuremaks saama, aga kus patt on suuremaks saanud, seal on armu palju rohkem olnud.“

Kõik inimesed ilma Kristuseta on patu ja surma käsu all. Jumala armu läbi saavad õigeks ainult need, kes uuestisünni läbi võtavad vastu Kristuse õiguse. Kui nad Jumalale sõnakuulmise läbi jäävad otsani armu alla, siis saavad nad igavese elu. „Sest surm on patu palk, aga igavene elu on Jumala armuand Jeesuse Kristuse meie Issanda sees.“ Rom. 6, 23.

E. Laimets.

sujouetuse ähvardav tont ühes selle halbade tulemustega. Kui nüüd veel õigel ajal sünniks mõni ime! Aga ei, mitte ime, sest äriasjus ei või arvestada imega; tuleb muretseda raha! Aga kuidas, kust ma saan raha, kui inimesed ei maksa? Ega raha kuku taevast! Mida enam ta hädaldas ja muretses, seda nõutumaks muutus.

Ta tahtis parajasti sulgeda kaaluka ning paksude kaantega varustatud äriraamatu, kui ta pilk langes raamatu esimesel lehel olevale kunstipäraselt paigutatud lausele: „Alga Jumalaga!“

„Alga Jumalaga!“ Esimest korda selle aja kestel, millal ta oli seda raamatut tarvitanud, peatus tema vaade sellel lausel. Ta ei olnud varem neid sõnu tähele pannud, neile üldse mõelnudki, nii nagu neid ei olnukski. Võimalik, et ta oli neid sõnu näinud, kuid need ei olnud kõnelenud temale.

„Alga Jumalaga!“ kordas ta ikka ja jälle. Ja imelik, kuidas need kaks lihtsat sõna mõjutasid võimsalt tema meeli, leides tee tema südamesse.

Ta käed vajusid nagu imejõul risti. Mingi nähtamatu võim oli need kokku vajutanud. Ja ta palvetas. Palvetas esimest korda oma meheas.

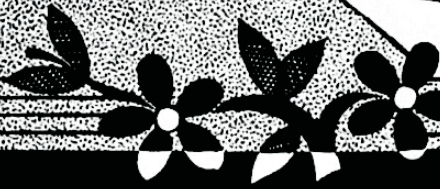
Seda ta veel uskus, et seal ülal elab üks, kelle teadmata ei lange maha ükski varblane. Sõnad, mis ta kord oli kuulnud oma emalt, tulid nüüd talle uuesti meele. „Heidke kõik mured tema peale, sest tema muretsseb teie eest,“ sosistasid ta huuled. Ka tähendamissõna lillekestest väljal ja linnukestest taeva all seisis elavalt ta silme ees. Need olid Kõigevägevama töötused inimestele, kes end tema hoolde usaldavad.

Rahutus rõhus ta hinge ja häbipuna tõusis ta palgele. Tal oli südamest kahju, et oli seni elanud ja töötanud ilma Jumalata. Ta oli elanud maailma viisil, alludes ümbruskonna jumalatu-tele kommetele ja mõjudele. Ta oli lootnud oma inimlikele võimetele, unustades täielikult Jumala. Nüüd aga olid ta vaimusilmad avanenud ja seni tähelepanemata jäetud lause „Alga Jumalaga“ mõjus temasse imeväena.

Palve lõpetades ta väljus kontorist kergendatud südamega, lootes kindlasti Jumala abile. Sama meelsuse viis ta ka koju.

Kogu tema elu muutus nüüd. Ta ei jäänud küll vabaks eluraskustest, kuid ei iialgi enam vullanud teda kannatamatus ja meeletu. Ta maine elu paranes ja muutus rõõmsaks ning õnnelikuks. Kõik, mis ta ette võttis, toimus raskel tunnil leitud juhtmõtte all: „Alga Jumalaga!“

LASTELE

Märgutuled

„Vaata, vaata,“ hüüdis Enn isale, kui nad seisid liiklemisrohke risttänava nurgal, oodates sobivat aega, et minna üle tänava, „See auto sõitis edasi märgutule keelust hoolimata.“

Suurlinnades juhitakse liiklemist tänavate ülesõidukohtadel märgutulede abil. Kuhu poole ilmub punane tuli, seal peavad liiklejad jääma seniks seisma, kui kõrvalsuunas on liiklejad mööda läinud ja punase tule asemele ilmub roheline tuli.

„Jah, kahjuks ta vist ei jõudnud sõidukit peatada.“

Mitmed autod jooksid märgutulest mööda sõitnud autole otsa. Kostis karjatusi ja kogu tänavapoolel tekkis liiklemises segadus. Et hoiduda õnnetusest, nad pöörasid teisele tänavale ja hakkasid minema koju.

Enn ei suutnud unustada seda juhtumit. „Mõtles, isa,“ ütles poiss, „kõik selle segaduse ja õnnetuse põhjustas ühe mehe hooletus, kes ei pannud tähele märgutulesid. Seda meest tuleb karistada.“

„Teda muidugi karistatakse,“ ütles isa. „Seal oli ka mitu politseinikku. Seda tabab varem või hiljem karistus, kes sõidab hoiatusest hoolimata valesuunas. Ja eks meil kõigil ole märgutuled, nii jalakäijail kui autojuhtidel, mida tuleb tähele panna.“

„Ma mõtlen, et on,“ ütles Enn pisut kaheldes. „Ma siiski ei mõista, mis sa tahad sellega öelda.“

„Meil kõigil on märgutuled meie sees. Ka sinul on oma täielik hoiatuskomplekt.“

„Ma ei ole seda iialgi näinud,“ vastas Enn.

„Võimalik, et sa ei ole näinud, aga see on siiski sul olemas, sest sa kasutad seda sagedasti. Ma usun, et sul on.“

„Mis sa küll mõtled, isa. Sa teed mind päris uudishimuliseks.“

„Südametunnistuse hääl sinu sees ongi märguandjaks, ja meeled on antud otsustajaks“. milal seisatada, oodata või edasi minna. Eks sa ole seda enese sees tähele pannud?“

„Tore mõte!“ ütles Enn. „Ma ei ole mõistnud sellele mõeldagi, aga see on tõesti nii.“

„Kui me alati siis peatume, kui südametunnistus meid hoiatab punase märgutulena, siis me ei satu iialgi raskusse. Kui aga jätame selle tähele panemata, siis me vägisi jookseme õnnetusse ja karistus on möödapääsmatu.“

Enn vaikis. See kõik näis talle salapärasena, kuid ometi küllalt selgena.

„Inimesed sagedasti mõtlevad, et pole tähtis kui nad astuvad üle Jumala käskudest,“ jätkas isa. „Nad märkavad küll keeldu: „sa ei pea mitte“, aga sellest hoolimata nad tegutsevad samas suunas, lootes et kõik läheb hästi.“

„Mis ühendus on Jumala käskudel südametunnistusega?“ küsis Enn.

„Südametunnistus on abinõu, mille kaudu Jumal meid hoiatab kurja eest ja mõjutab meid tema sõna kuulma. Kui vahest kahtleme, kas tegutseme mõnes asjas õieti või mitte, siis peame panema tähele südametunnistuse õrna häält. Jumal annab meile alati iga asja kohta märku, kui me seda temalt palume ja ootame.“

Ma jutustan sulle ühe loo, millest nähtub, kuidas meie südametunnistus allub väljaspool meid oleva märguande mõjule.

Kord elas üks ema, kellel oli väike tütar. Tüdruk armastas väga õunu. Nende maja ümber kasvas õunapuid ja sügisel oli harilikult

õunu küll, nii et neid eriti ei hinnatud. Hilis-
sügisel õunad vähenesid ja siis nad omistasid
erilise väärtuse. Talvel aga olid nad haruldane
maiustoit, seda eriti lastele.

Sügisel ema oli pannud õunu erilisse pani-
paika, et need hoida talveks. Õunte lõhn sai
aga äraandjaks ja tüdruk avastas peagi nende
asukoha.

Ei kestnud kaua, kui ta oli kambris õunaga
käes ja nuusutas isukalt selle lõhna. Samal
hetkel ta märkas seinal naisterahva pead kaju-
tavat pilti, kes vaatas otse tema peale. Selle
pildi terav vaade mõjus lapsele nii võimsalt, et
ta kohe jooksis ruumist välja, jättes õunad puu-
tumata. Südametunnistus noomis teda salajase
teo pärast. Punane märgutuli avaldas mõju.
Kuid ta siiski ei suutnud õunu unustada ja
vähe aja järele ta leidis end jälle kambri ava-

tud uksele. Seinalt aga vaatasid jällegi samad
läbitungivad silmad. Ta ei suutnud neist kui-
dagi mööduda. Näis nagu ütleksid need te-
male: „Kui sa peaksid õunu võtma, siis ma
kohe ütlen seda sinu emale.“ Ja kas tead, mis
see laps lõpuks tegi? Ta võttis noa ja torkas
pildil mõlemad silmad läbi, et need ei näeks ega
noomiks teda. Siis aga, olles kustutanud hoiatava
märgutule, ta laskis õuntel hästi maitsta.“

„Ja siis?“ küsis Enn.

„Ta ei pannud tähelegi, kuidas aeg möö-
dus, ja ema astus uksest sisse.“

„Ja mis järgnes sellele?“ küsis Enn naera-
tades.

„Noh,“ ütles isa, „ma mõtlen, see, mis juh-
tub kõigile, kes ei hooli hoiatustulest ja sõida-
vad peatamatult edasi.“

Armastus

Algus 22. liik.

ei lõpe, kui kõik muu lõpeb. „Nüüd jääb usk,
lootus, armastus, need kolm; aga suurem neist
on armastus.“

Võib isegi mõelda, et kaks neist ka kord
lõpevad; usk lõpeb nähasaamisel ja lootus täide-
minekul. Aga armastus jääb püsima. Armastus
on kõige püsiva ja alalhoiduva eeltingimus.
Armastus on asjaolude mõistmine ja olukordade
soodsaks kujundamine. Jumal on armastus, sest
ta tahab ja käseb kõike head, et elu saaks pü-
sida. Kui me vaid suudaksime seda õieti sisse
näha!

Me teame vähe tulevase elu olukordadest,
aga ühte teame kindlasti, et armastus kestab
tulevase elu sisse, ja et ta ei lõpe mitte ka seal.
Sest Jumal, igavene Jumal, on armastus. Ilma
armastuseta ei saa olla head ja püsivat olu-
korda.

Inimesed pühenduvad paljudele asjadele; aga
pühendatagu ennast eelkõige armastusele. Peab
oskama hinnata tõelisi väärtusi. See, mida Pau-
lus ülistab, on Kristuse meelsus, armastuse tõe-
line olemus.

Armastus ei hävi ilmaski. Kas te ei ole
mõelnud seda, et pühakiri seob usu ja armastuse
igavese eluga. „Nõnda on Jumal maailma
armastanud, et ta on annud oma ainusündinud
Poja, et ükski, kes temasse usub, ei pea hukka
saama, vaid temal peab olema igavene elu.“
Kes usub Kristusesse, see armastab Kristust,
sest usk on tee armastuse juure, ja sel on iga-
vene elu.

Armastus ei paku mitte ainult rahu ja õnd-
suse, vaid ka täielise elu. Paljud aga räägivad

rahust elu asemel, usust armastuse asemel, ja
õigeksmõistmisest uueksaamise asemel. On
tarvis, et igavene armastus asuks meie südames,
et oleks huvi Jumala tahtmist teha.

Täieliselt armastada tähendab täieliselt elada,
ja igavesti armastada tähendab igavesti elada.
Seepärast on igavene elu lahutamatult seotud
armastusega. Miks me soovime ka homme
elada? Kas see ei ole mitte sellest, et keegi
sind armastab, keda sa tahaksid ka homme
näha. See on see põhjus, miks me tahame
elada, et armastame ja oleme armastatud. Kus
ei ole armastust, seal kaob tahe elada. Armastus
on tahe elada ja teiste elamist soodustada.
Armastusest tahame ka igavesti elada. Kellel
on armastus, need on igavese elu väärilised.

Kes armastuse sisse jääb, see jääb Jumala
sisse, ja sel on igavene elu. Nii tuleme ikka
ja jälle selle juure tagasi — armastus on elu.

Armastus ei hävi ilmaski, ja elu ei hävi il-
maski, nii kaua kui armastus teda elustab. See
on see elutarkus, mida Paulus tahab õpetada,
see on põhjus, miks armastus on suurim hüve,
ja see on, et tal on kestvus, et ta on oma ole-
muselt igavese elu alus. Ja seda igavest elu
peame juba nüüd elama, mitte alles ootama pä-
rast surma.

Kõik muu elus on kaduv. Kõigil muul on
ainult näiline väärtus. Ainult mis teeb armastus-
tust, asjad mida keegi ei tea, mida aga Jumal
teab, need jäävad.

Aidake kaasa selleks hüveks. Tänu Juma-
lale, et on valgus tulnud selle üle, mis on õige
jumalateenistus, milline on Jumal, milline Kris-
tus, kes on kristlased. „Kellel on armastus,
see on Jumalast sündinud.“

H.

Veresoonte laienemine

Sageli kuulatakse inimesi kaebavat nõrkade jalgade üle. Väsitakse kiiresti, esinevad säärekrampid jne. Sääraste nähtuste põhjuseks on tihti tõmbsoonte (veenide) laienemine, mis on tekkinud muudatustest soonte seintes.

Vererõhk tõmbsoontes on märksa väiksem, kui tuiksoontes (arterides), seetõttu on ka tõmbsoonte seinad nõrgema ehitusega kui tuiksoonte omad ning nad sisaldavad vähem lihaskiude. Tõmbsooned võivad mõnel juhul välja venida, nii et nad muutuvad verepaunadeks. Sellel on oma hädaoht. Kui tõmbsoonte seinad peavad jääma pikemaks ajaks laienenud olekusse, siis väsivad nad, kaotavad oma tegevusvõime, võivad lubjastuda, muutuvad eriti neis kohtades, kus on vähem vastupanujõudu, ja nii tekibki tõmbsoonte laienemine. Tihti sooned venivad isegi pikemaks, nii et nad jooksevad mööda jalga laineliselt.

Haiguse tunnemärgid on: 1) Pingsuse tunne laienenud veresoone piirkonnas; 2) tõmbsoone nähtav laienemine ja laineline kuju; 3) jalg ja säärel on paistetunud; 4) säärekramp.

Haiguse põhjused on mitmesugused. Võiks nimetada mõned neist.

1) Alatine seismine. Pagarid, pesunaised, sepad, müüjad on eriti sellele haigusele saagiks.

2) Rõhumine tõmbsoontele, näit. kõvasti siduvad sukapaelad, paised jalas ja sääres või väikeses vaagnas, mis kõik takistavad korrapäralist vereringvoolu.

3) Korsett või riided, mis on liig kitsad.

4) Päriivus.

5) Tihti võib tõmbsoonte laienemine esineda mõne raske nakkushaiguse, nagu tüüfuse, tiisikuse, sarlaki ja isegi gripi järele.

Kuidas tuleks neid haigeid ravida, kellel on tõmbsoone laienemine? Eelkõige peaks võimalust mööda eemaldama põhjused. Laialt on levinud eksivaade, et peaks hoolitsema täielise puhkuse ja liikumatuse eest. Just lihaste tegevus on siin kohane. Eriti kasulik on jalutamine. Algul tegutsetakse suurema ettevaatusega, aga niipea kui haige on sellega harjunud, siis võib juba mitme kilomeetri ärakäimine tuua temale

suurt kasu ja mõnutunnet. Nendele liigutustele lisatakse kerge massaaž, nimelt hõõrutakse ettevaatlikult ja õrnalt alt üles verevoolu suunas. Masseerimine ei tohi valu sünnitada.

Niipea kui haige tunneb masseerimise järel valu, siis võib see olla tundemärk, et tal on tõmbsoonte põletik — raske haigus, mille puhul peab alati pöörduma arsti poole ega tohi mingit ravi iseseisvalt ette võtta.

Pärast masseerimist võib teha leige jalavann, mis mõjub vereringvoolule ergutavalt.

Peab hoolitsema ka selle eest, et seedimine oleks korras. Toit koosnegu aed- ja teraviljast ning võimalust mööda ka puuviljast, kuna oad, kohvi, hiinatee, alkohol ja vürtsid peaksid täiesti ära jääma. Liha ja kala võib süüa väga mõdukalt.

Mõnel juhul tuleb tarvitusele võtta elastiline sukk või elastiline side (eriliselt selleks otstarbeks valmistatud), mis pakuvad väliselt toetust nõrgaks jäänud veresoonte seintele. Need abinõud on paljudele haigetele toonud kergendust, siiski mõnedele need ei aita.

Kui veresoon on väga laienenud, siis võib seda eemaldada lõikuse teel; ka siin on nähtud häid tagajärgi. Uemal ajal on arstid võtnud tarvitusele meetodi, mis on osutunud paljudele haigetele suureks abiks. Nimelt arst süstib mõnd ainet (näit. viinamarjasuhkru lahust), mis avaldab kokkutõmbavat ja kõvendavat mõju soonele. Haige soon hävineb ja veri otsib endale uusi teid teiste soonte kaudu. Jalg võib muuttuda niisama terveks nagu ta oli enne haigestumist.

U.

Rõõm.

Rõõm näib mõnikord kahekordistavat inimese jõudu ja teguvõimet, toob hoogu ta tahtmisesse ja loomisesse, teeb ta julgemaks ja kõhelematuks. Rõõmust sünnib sageli suuri otsustusi ja suuremeelseid tegusid. Ta aitab mängides üle raskustest ja takistustest. Ta mõjub õilistavalt, teeb vastuvõtlikuks kõigele heale, tõe ja ilusale, hoiab madalamat vaistuelu tagasi ja äratab häid kalduvusi. Ta äratab heatahtlikust, sõbralikkust ja teenistusvalmidust. Ta toob inimesed üksteisele lähemale, edendab seltskondlikku läbikäimist ja kujub sõpruse sidemeid.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Tel. 309-41.

Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. A. Eesti Liidu väljaanne.

Hind: aastaks 2 krooni, poolaastaks 1 kroon 10 senti, üksiknumber 20 senti. Tellimine kõigist postiasutustest.

Meie Aeg

N° 2 1938